קנז דִּינֵי זְמַן קְבִיעוּת סְעוּדָה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) [א]כְּשֶׁיַּגִּיעַ שָׁעָה (ﭏ) (ב) רְבִיעִית יִקְבַּע סְעוּדָתוֹ. וְאִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם וְעוֹסֵק בְּלִמּוּדוֹ, יַמְתִּין (ג) עַד (ב) שָׁעָה שִׁשִּׁית, וְלֹא יְאַחֵר יוֹתֵר, דַּהֲוֵי כְּזוֹרֵק (ד) אֶבֶן (ג) לְחֵמֶת (ה) אִם לֹא טָעַם מִידִי בְּצַפְרָא:

באר הגולה: א פְּסָחִים דַּף י"ב (ע"ב) וְשַׁבָּת דַּף י' (ע"א).

קנח דִּינֵי נְטִילַת יָדַיִם לִסְעוּדָה. וּבוֹ י"ג סְעִיפִים:

א (א) [א]כְּשֶׁיָּבוֹא (ב) לֶאֱכֹל פַּת (ג) [ב]שֶׁמְּבָרְכִין עָלָיו הַמּוֹצִיא, (ד) יִטֹּל (ﭏ) יָדָיו, (ה) אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם טֻמְאָה, [*] (ו) וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם. [ג]אֲבָל לְפַת שֶׁאֵין מְבָרְכִין עָלָיו הַמּוֹצִיא, כְּגוֹן (ז) לַחְמָנִיּוֹת (פֵּרוּשׁ סטורט"י בְּלַעַ"ז) דַּקּוֹת, אוֹ פַּת הַבָּאָה בְּכִסְנִין, (פֵּרוּשׁ, פַּת עֲשׂוּיָה עִם צוּקָארוֹ וּשְׁקֵדִים וֶאֱגוֹזִים), (ח) וְאֵינוֹ (ג) קוֹבֵעַ סְעוּדָתוֹ עֲלֵיהֶם, אֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם: **ב** [ד]יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִם אֵינוֹ

באר הגולה: א חֻלִּין ק"ה (ע"א). ב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק (י') [ו'] מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"א). ג מִמַּשְׁמָעוּת רַמְבַּ"ם (שם) וְרַ"שׁ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּחַלָּה (מ"ה). ד רוֹקֵחַ (סי' שכח).

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ﭏ) **רְבִיעִית.** בְּתַעֲנִית דַּף כ"ה (ע"ב) מַשְׁמַע דְּחָשְׁבִינַן מִשָּׁעָה שֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ, וּבִפְסָחִים דַּף י"ב (ע"ב) מַשְׁמַע דְּחָשְׁבִינַן מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר. וְנִרְאָה לִי דְּמַאי דְּחָשְׁבִינַן מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר מִשּׁוּם דְּרֹב הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר, וּמִכָּאן יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁמַּאֲרִיכִין בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב לִפְעָמִים אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת, הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּחָשְׁבִינַן שֵׁשׁ שָׁעוֹת מִשָּׁעָה שֶׁקָּמִים מִמִּטָּתָם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) **שָׁעָה שִׁשִּׁית.** פֵּרוּשׁ תְּחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית [אֲבָל סְמַ"ע וְשַׁ"ךְ בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט (סי' ה סמ"ע סק"י ש"ך סק"ו) פָּסְקוּ דַּאֲפִלּוּ בְּסוֹף שָׁעָה שִׁשִּׁית לֹא הֲוֵי זוֹרֵק אֶבֶן לְחֵמֶת. וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) הֵבִיא רְאָיָה לְדִבְרֵיהֶם עַיֵּן שָׁם]. וְיָשִׂים אֲכִילָתוֹ בַּיּוֹם קַלָּה מִבַּלַּיְלָה. וְטוֹב שֶׁיֹּאכַל שְׁתֵּי פְּעָמִים בַּיּוֹם אִם חָלַשׁ לִבּוֹ וְאַל יְמַלֵּא כְּרֵסוֹ בְּפַעַם אַחַת. יִפָּנֶה קֹדֶם סְעֻדָּתוֹ. הָאֲרִ"י ז"ל (סולת בלולה סק"ב). וְיִתְנַהֵג עַל פִּי הַתּוֹרָה בָּעֶרֶב בָּשָׂר. לָא לִבְעֵי אִינַשׁ לְבַשָּׁלָא מְזוֹנָא מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרָא. זֹהַר פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח (ח"ב סב.) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (ג) **לְחֵמֶת.** פֵּרוּשׁ כְּשֶׁהַחֵמֶת אֵינָהּ מְלֵאָה יַיִן נִפְגָּם, וּמַנִּיחִים שָׁם אֶבֶן שֶׁתְּהֵא מְלֵאָה, וְטוֹב הָיָה שֶׁיְּמַלְאֶנָּה יַיִן. שְׁלָ"ה (שער האותיות קדושת האכילה אות סא):

א (ﭏ) **יָדָיו.** צָרִיךְ לִטֹּל יַד יָמִין תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁתְּשַׁמֵּשׁ הַשְּׂמֹאל לְיָמִין. רֵקַנְטִ"י פָּרָשַׁת עֵקֶב (דברים ח י). מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסי'). וְהַבַּאֵר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי (סק"א) כָּתַב עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁטָּעָה בָּזֶה עַיֵּן שָׁם, וְהוּא טָעָה וְלֹא רָאָה בְּרֵקַנְטִ"י עַצְמוֹ עַיֵּן שָׁם: (ב) **קוֹבֵעַ.** וְאִם קוֹבֵעַ סְעֻדָּתוֹ עָלָיו דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא יִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה, אוֹ יֹאכַל פַּת תְּחִלָּה. שְׁלָ"ה (שער האותיות עמק ברכה אות כז) וּלְבוּשׁ. אֲבָל הַטַּ"ז (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) פָּסְקוּ שֶׁיִּטֹּל וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר (חולין) דַּף שי"ח עַמּוּד ב' (סי' ז אות כ) וּבִתְשׁוּבַת מַטֵּה יוֹסֵף חֵלֶק ב' סִימָן י"ח (אות ה):

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

א [בשו"ע] **וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם.** וְכָתַב הָרִיטְבָּ"א בְּחֻלִּין ק"ו (ע"ב ד"ה ואגב) אִם בֵּרַךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם וְנִמְלַךְ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל לֹא הָוֵי בְּרָכָה לְבַטָּלָה עַיֵּן שָׁם וְהֵבִיאוֹ בְּקֻנְטְרֵס אַחֲרוֹן לְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **כְּשֶׁיַּגִּיעַ שָׁעָה וְכוּ'.** הַיְנוּ לְכָל אָדָם, אֲבָל פּוֹעֲלִים אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא (שבת י.) דִּזְמַן סְעֻדָּתָן הוּא בְּשָׁעָה חֲמִישִׁית: (ב) **רְבִיעִית.** כְּשֶׁקָּם בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר, חָשְׁבִינַן הַשָּׁעוֹת מִתְּחִלַּת הַיּוֹם, וּכְשֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ אַחַר כָּךְ, חָשְׁבִינַן הַזְּמַן מֵעֵת שֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א)]: (ג) **עַד שָׁעָה שִׁשִּׁית.** הַיְנוּ תְּחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית, וְלֹא יְאַחֵר יוֹתֵר עַל כָּל פָּנִים מִסּוֹף שָׁעָה שִׁשִּׁית [אַחֲרוֹנִים]. וְהַאי שָׁעָה רְבִיעִית וְשָׁעָה שִׁשִּׁית, (ﭏ) רְצוֹנוֹ לוֹמַר זְמַנִּיּוֹת הֵן: (ד) **אֶבֶן לְחֵמֶת.** כְּגוֹן חֵמַת יַיִן שֶׁחָסֵר וְעַל יְדֵי זֶה נִפְגַּם, וְזוֹרֵק לְתוֹכוֹ אֶבֶן שֶׁיִּתְמַלֵּא וְזֶה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד, דְּהַיַּיִן גּוּפָא לֹא נִתְרַבָּה עַל יְדֵי זֶה, וְטוֹב הָיָה שֶׁיְּמַלְאֵהוּ יַיִן, כָּךְ בְּזוֹ הָאֲכִילָה לֹא יִתּוֹסֵף לוֹ כֹּחַ עַל יְדֵי זֶה. טוֹב שֶׁיָּשִׂים אֲכִילָתוֹ בַּיּוֹם קַלָּה מִבַּלַּיְלָה. וְיֹאכַל שְׁתֵּי פְּעָמִים בַּיּוֹם אִם חָלַשׁ לִבּוֹ, וְאַל יְמַלֵּא כְּרֵסוֹ בְּפַעַם אַחַת, וְיִתְנַהֵג עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתוּב בְּעִנְיַן הַמָּן (שמות טז ח) 'בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבֹּעַ' [אַחֲרוֹנִים]. אִיתָא בְּזֹהַר פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח (ח"ב סב.) לָא לִיבָּעֵי אִינַשׁ לְבַשָּׁלָא מְזוֹנָא מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אוֹחֲרֵי, וְלָא לְעַכֵּב מְזוֹנָא מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אוֹחֲרֵי, (וְהַטַּעַם כְּדֵי שֶׁיְּבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם עַל מְזוֹנוֹתָיו, וְיִשְׁתַּכְּחוּ עַל יָדוֹ בִּרְכָאָן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא לְעֵילָא עַיֵּן שָׁם). טוֹב (ב) שֶׁיִּפָּנֶה קֹדֶם סְעֻדָּתוֹ: (ה) **אִם לֹא טָעַם מִידִי בְּצַפְרָא.** אֲבָל אִם טָעַם מִידִי לֹא הֲוֵי כְּזוֹרֵק אֶבֶן לְחֵמֶת, וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה נִרְאֶה דְּנָכוֹן לִקְבֹּעַ סְעוּדָה בְּשִׁשִּׁית אַף אִם טָעַם מִידִי בְּצַפְרָא, דְּהָא דַּרְכָּן הָיָה לֶאֱכֹל פַּת שַׁחֲרִית קְצָת, וְכִדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא [סֻכָּה כ"ו (ע"א)] כַּד טָעֵם בַּר בֵּי רַב וְעָיֵל לְכַלָּה, וַאֲפִלּוּ הָכִי מַשְׁמַע (ג) בְּשַׁבָּת דַּף י' (ע"א) דִּזְמַן סְעוּדָה הוּא עַד שָׁעָה שִׁשִּׁית, וּבְעַל כָּרְחָךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:

א (א) **כְּשֶׁיָּבוֹא וְכוּ'.** טַעַם תַּקָּנַת נְטִילָה הוּא מִשְּׁנֵי דְבָרִים, אֶחָד מִפְּנֵי סְרָךְ תְּרוּמָה, וְהַיְנוּ כֵּיוָן דְּיָדַיִם עַסְקָנִיּוֹת הֵן (ﭏ) וְנוֹגְעִים בְּכָל דָּבָר, וּבִזְמַן שֶׁהָיָה נוֹהֵג טֻמְאָה וְטָהֳרָה וְהַכֹּהֲנִים אָכְלוּ תְּרוּמָה, הָיוּ צְרִיכִין לִטֹּל יְדֵיהֶם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים קֹדֶם אֲכִילַת תְּרוּמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּהָ בִּנְגִיעָתָן, וּכְדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִין הַכֹּהֲנִים בָּזֶה, גָּזְרוּ גַּם כֵּן עַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הָאוֹכֵל פַּת, שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל עַד שֶׁיִּטֹּל יָדָיו, וְגַם עַכְשָׁו שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִין תְּרוּמָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, לֹא בָטְלָה תַּקָּנָה זוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ לֶאֱכֹל בְּטָהֳרָה. וְעוֹד טַעַם לְתַקָּנַת נְטִילָה מִשּׁוּם נְקִיּוּת וּקְדֻשָּׁה, (ב) וְסָמְכוּ בַּגְּמָרָא [בְּרָכוֹת נ"ג (ע"ב)] אַקְּרָא ד'וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים' (ויקרא יא מד) [סְמַ"ג (עשין כז)]: (ב) **לֶאֱכֹל פַּת וְכוּ'.** לְאַפּוּקֵי עַל פֵּרוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ה'. וְהַטַּעַם (ג) לְפִי שֶׁאֵין רֹב הַתְּרוּמָה אֶלָּא מִמִּינֵי פַּת, דִּכְתִיב (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', וְאֵין דֶּרֶךְ לֶאֱכֹל מִינֵי דָּגָן אֶלָּא אַחַר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ פַּת, לֹא גָּזְרוּ גַּם כֵּן נְטִילָה אֶלָּא בְּאֹפֶן זֶה [לְבוּשׁ]: (ג) **שֶׁמְּבָרְכִין עָלָיו הַמּוֹצִיא וְכוּ'.** דְּלֹא תִּקְּנוּ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁקּוֹבְעִין סְעוּדָה עָלָיו: (ד) **יִטֹּל יָדָיו.** (ד) שְׁנֵי יָדָיו, וּבִכְלִי, וְאַף אִם אוֹכֵל רַק בְּאַחַת חָיְשִׁינַן שֶׁיִּגַּע גַּם בַּשְּׁנִיָּה [אַחֲרוֹנִים], וּכְשֶׁיִּטֹּל יָדָיו טוֹב שֶׁיִּטֹּל יָמִין תְּחִלָּה, כְּדֵי שֶׁהַשְּׂמֹאל תְּשַׁמֵּשׁ לְיָמִין: (ה) **אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְכוּ'.** וְגַם (ה) אֵינָם מְלֻכְלָכוֹת: (ו) **וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם.** הַיְנוּ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם, וְשַׁיָּךְ לוֹמַר וְצִוָּנוּ אַף דְּהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, דְּנִצְטַוֵּינוּ לִשְׁמֹעַ מֵהֶם כְּדִכְתִיב (דברים יז יא) 'עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ לֹא תָסוּר' וְגוֹ' [גְּמָרָא (שבת כג.)]: (ז) **לַחְמָנִיּוֹת דַּקּוֹת וְכוּ'.** יִתְבָּאֵר לְקַמָּן בְּסִימָן קס"ח סָעִיף ו' עַיֵּן שָׁם, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף דְּאֵלּוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים הֵם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם אֵין צָרִיךְ נְטִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן עַל פַּת הֶעָשׂוּי מִשְּׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים שֶׁאֵינָם צְרִיכִים נְטִילָה (ו) לְעוֹלָם: (ח) **וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ.** אֲבָל אִם קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם, צָרִיךְ נְטִילָה (ז) וּבְרָכָה כְּמוֹ עַל הַפַּת, דְּגַם הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן צָרִיךְ עַל אֵלּוּ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ﭏ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (ג) דְּקָאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא עַד אֵימָתַי יוֹשְׁבִין בַּדִּין עַד זְמַן סְעוּדָה, וּמַסְמִיךְ שָׁם אַחֲרֵי זֶה הַבְּרַיְתָא דִּזְמַן סְעוּדָה לְתַלְמִיד חָכָם הוּא שָׁעָה שִׁשִּׁית:

א (ﭏ) הִנֵּה רַשִׁ"י פֵּרֵשׁ בְּשַׁבָּת י"ד (ע"א, ד"ה עסקניות) דְּהוּא מִשּׁוּם נְגִיעַת זֵעָה, אֲבָל הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שבת יג: ד"ה פיס') וְהָרַמְבַּ"ם (פיה"מ זבין פ"ה מי"ב, טהרות פ"ז מ"ח) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים כָּתְבוּ מִשּׁוּם טֻמְאָה וּכְפֵרוּשׁ רַבּוֹתָיו שֶׁל רַשִׁ"י, מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא **אִם נָגַע בְּזֵעָה בְּאֶמְצַע אֲכִילָה גַּם כֵּן צָרִיךְ נְטִילָה שֵׁנִית** וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן [ק]ס"ד (ס"ב) עַיֵּן שָׁם: (ב) וְעוֹד סָמְכוּ עִנְיַן נְטִילָה אַקְּרָא אַחֵר עַיֵּן שָׁם בְּחֻלִּין ק"ו (ע"א) בַּגְּמָרָא: (ג) וּלְטַעַם הַשֵּׁנִי הַנַּ"ל מִשּׁוּם נְקִיּוּת, צָרִיךְ לוֹמַר נַמִּי דְּלֹא תִּקְּנוּ אֶלָּא בְּפַת, מִשּׁוּם דְּהוּא דֶּרֶךְ קְבִיעוּת סְעוּדָה לִבְנֵי אָדָם, וְלֹא חָשְׁשׁוּ לִנְקִיּוּת וּקְדֻשָּׁה בַּאֲכִילַת עֲרַאי: (ד) **וְכַמְבֹאָר לְקַמָּן** (סי' קנט ס"א) **דְּאִם נָטַל שֶׁלֹּא בִּכְלִי אֵינָהּ נְטִילָה כְּלָל, אַף דְּיָדָיו נְקִיּוֹת מִזֻּהֲמָא:** (ה) רַמְבַּ"ם (ברכות פ"ו ה"א) וּסְמַ"ג (עשין כז): (ו) **הַיְנוּ אַף אִם קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם,** דְּאֵינָנוּ בִּכְלַל פַּת כְּלָל: (ז) ט"ז (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) וְהַגְּרָ"א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כִּלְבוּשׁ וּשְׁלָ"ה (שער האותיות, עמק הברכה כלל ב ס"א):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah